

Sammeld.

anfu. pl.

Nr.
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12

13
IOHANNIS BERNHARDI

Briefen /

ICTI CONSIL. SAX. AVL. ET CONS.
ANTECESS. ET FACULT. IURIDICÆ AS-
SESSORIS H. T. DECANI

INVITATIO
AD LECTIONEM CURSORIAM

A

CLARISSIMO

IVR. VTR. CANDIDATO
HENR. GERH. BVCHIO

III NON. MART.
INSTITVENDAM

IENÆ,
LITERIS WERTHERIANIS.

IOHANNES BERNHARDI

PHYSICI

ICHI CONSIL. SAX. AVI. ET CONS.

ANTCESS. ET FACULT. JURISCONS. AS
SPECTORIS R. P. DECANI

INVITATIO

AD LECTIONEM CURSORIAM

CLAUSTRARIUM

IVR. VTR. CANDIDATO

HENR. GERH. BACHIO

DE NON. MARZ.

INSTITVNDAM

LITENS WERTHERIANIS

Philosophus *Lib. 3. Eth. Nicom.*
c. 1. invitè facti & spontanei cognitionem ea de causa commendat, quia virtus moralis qualibet nec non vitium omne eatenus in affectibus & actionibus occupatur, quatenus vel

laudari vel vituperari possunt, & vero non nisi spontanea vel laudentur vel vituperentur, invite facta vel venia vel misericordia digna habeantur. Sed ut huic doctrinæ major adhuc conciliaretur favor, inquit: præterea & legum latoribus hæc consideratio ad honores pœnasque decernendas utilis est; Quæ enim a morali Philosopho laudibus ornantur actiones a legumlatoribus præmiis afficiuntur. Quas vituperandas censet Ethicus. Illis in societate civili ordinaria statuitur pœna; quibus autem veniam dandam esse putet, pœnas subeunt extraordinarias. Misericordiam ex actiones merentur, quando quis prorsus absolvendus ab omni pœna judicatus. Certe ad honores bene de rep. decernendos, & ad supplicia in improbos constituenda hanc do-

Strinam conducere nemo facile ibit inficias cum &
juxta Eustratium Nicæni Episcopum pium &
doctum Interpretem Aristotelis tota in his civitatum
institutio versetur. Nam scire quos oporteat punire,
quibus ignoscere, quibus item præmia concedenda,
quibus neganda sint: non est nisi, ejus qui spon-
tanei & inviti peritiam optime calleat. Legum
latori necessaria hæc cognitio haut parvo insuper
in materia restitutionis in integrum, ut ex sequen-
tibus elucebit, est usui. Agit vero philosophus
ante spontaneum de invito. Non quasi cum
nonnullis ita sentientibus, invitum inter princi-
pia actionum humanarum sit referendum, cum
ipsarum privatio dici possit, adeo ut actio aliqua
moralis esse desinat quæ ab invito exercetur. Sed
ut cognitio inviti in clariorem spontanei notitiam
nos perducatur: verum ideo, quod contraria juxta
se posita magis elucescant. Vel juxta Giphanium
quod major in his sit varietas, & magis quoque
incurrant in oculos: nam quasi videre liceat ea,
quæ sunt aliis cogentibus, aut etiam tempestate
aliqua impellente. Dum autem Philosophus in-
quit: *Atque invito quidem facta dici videntur illa,
quæ aut vi coacti agimus aut per inscientiam.* Ar-
bitratur Giphanius ad illum locum, quod desinat
invi

invite facta quadam p̄artitione & quidem bimem-
bri. Sed hac in re multo melius & p̄ceptis Lo-
gicæ convenientius sentit Eustratius, vel quisquis
demum sit incertus istius explanationis autor, si Eu-
stratium illum cum Conringio in Epistola ad Sa-
muelem Rachelium, neget; Quia non videtur hæc
esse proprie definitio, sed potius specierum expli-
catio quædam, minime enim sunt definitiones il-
læ quæ divisionibus constituuntur, ut si dicamus,
adesse ens quod vel agere potest vel pati. Si enim
ejusmodi admitterentur definitiones, hoc modo
quoque æquivoca sub una continerentur definitio-
ne. Ut, clavis, sunt verba Eustratii latina, quæ & ja-
nuarum instrumentum, & partem corporis animalium,
id est jugulum significat, posset ita definiri: Cla-
vis est qua & fores aperiuntur & collo innexa est.
Sed quemadmodum antea notatum cum in invite
factis magna sit varietas ob quam communem spe-
cierum rationem invenire non facile valemus, tole-
randa est hæc definitio, ut quoque in similibus ac-
cidere solet casibus, licet invite factum de utra-
que specie univoce denuncupetur. Quod ve-
ro duplex sit invitum ex duplici privatione intel-
lectus & appetitus oritur; Illa enim invitum
per ignorantiam, hæc vero invitum per vim sive
vi factum causat. Spontaneum tamen unum &
simplex

simplex est, non attento quod alias in Topicis habetur, ut si alterum ex contrariis multipliciter dicitur, alterum quoque dicatur. Vires siquidem hæc regula perdit, cum alterum ex contrariis non habet, quod ad unumquodque alterius subiectum possit opponere. Spontanei enim natura utrasque inviti partes tollit ac destruit, Eustratio teste. Nihilominus tamen inveniuntur actiones quæ ex spontaneo & vi facto compositæ mixtæ Aristoteli appellantur, quæ majorum malorum metu vel boni alicujus parandi causâ aguntur, hujusque intuitu variant. Quia profecto nemo nisi amens talia subiret, adeoque voluntaria non sunt; cum tamen is ipse qui agit, non omnino nihil adjumenti adfert, posset enim si vellet factum illud prætermittere, adeoque nec omnino vi facta sunt. Hujusmodi vero actiones iis quæ spontè aguntur sunt similiores. Cum earum fines & circumstantiæ sint in nostra electione & potestate. Datur enim agenti optio ut alterutrum eligat & postmodum faciat. Principium & causâ unde motus proficiscitur est in agente & propter ejusmodi actiones interdum recte quis laudatur aut accusatur vel reprehenditur. Licet difficile interdum sit, judicare, quid cui anteponendum sit, quidque præ alio perferendum. Atque etiam difficilius:
in

in eo, quod decretum sit, perficere ac perseverare.
Fere enim ea quidem, quæ expectantur, acerba
sunt: ea vero ad quæ quis impellitur, turpia.
Aristotele fusius *cit. lib. 3. c. 1.* hæc declarante.
Quæ Paulus Jctus in *l. 21. §. 5. ff. quod met. caus.*
paucis quidem verbis non tamen sine emphasi ex-
primit, inquiens: si metu coactus adii heredita-
tem, puto me heredem effici, quia quamvis, si li-
berum esset, noluissem, tamen *coactus volui.*
Unde illud Jctorum *Voluntas coacta voluntas est.*
Interim hæc coacta voluntas utrum sit voluntas ex
tempore, quo quæque fiunt aut geruntur, judica-
ri debet, omnis enim vis & fundamentum actio-
num temporibus regitur. Facta enim in rebus
singulis cernuntur, in quibus cum alia attributa
personæ, loca, tum maxime tempora spectari so-
lent. Hinc *Cic. lib. 3. offic.* multa, quæ videntur
natura honesta, temporibus fiunt non honesta.
Nam si rem absolutè simpliciterque consideres
facta mixta non voluntaria sed invita sunt; Aristo-
teles inquit *ἀπλῶς*, quod vertunt *per se*, ut perinde
sit, ac si universaliter dicamus. Sed in agendis re-
bus vana omnis universalis ratio est. Actiones
enim in particularibus sunt, in particularibus au-
tem spontanæ conspiciuntur. Alii existimant
ἀπλῶς accipiendum ut non in universum signifi-
cet,

cet, sed *ex se*; ut intelligamus ipsas ex sese actiones sine ulla vel loci vel temporis circumstantia esse invitatas. Cum vero ingruunt terrores, effici spontaneas: eo quod actiones in particularibus tunc spontaneæ dicantur, cum qui eas agit, volens & sponte agat. Quoniam autem externa causa ad hæc facta impellimur certe invita facta seu *à visio* dici posse videntur. Hub. Giphani *supr. d. loc.* Posteriores hanc quoque factorum mixtorum considerationem in *d. l. 21. §. 5. ff. quod met. caus.* Paulus complectitur, dum ait; *quia quamvis, si liberum esset, noluissem.* Sequitur inde cum coacta voluntas sit etiam voluntas quod coactus stricto jure teneatur, sed jure meliori *§. Eth. 14. l. 31. §. 1. dep.* obligatus non sit, quod coacti voluntas non fuerit libera imo absolute invita. Quia nunc juris semel constituti ratio non admittit ut actus metu gestus sit nullus, æquitati vero adverteretur vim inferentem ex delicto lucrum sentire *l. 116. ff. de R. J.* Intercedit Prætor, relinquit quidem juri legitimo suam auctoritatem, sed sequitur æquitatem & in integrum restituit sive in pristinum statum reponit. Sicq; aliter saltim statuit ex principiis à Justitia benigna naturali scil. æquitate. *l. 1. ff. de min. sibi assumtis.* Hahn. *ad VVes. de in. integ. rest. n. 5.*
Id.

Ideoque quod metus causa gestum erit, nullo tempore prætor ratum habebit *l. 21. ff. §. 1. ff. quod met. caus. gest. erit.* Non prætor duntaxat vi gesta improbat, sed speciali quoque decreto Divus Marcus sub poena prohibet creditoribus aliter quam per judicem debitum repetere, cum vis sit & tunc, quotiens quis id, quod deberi sibi putat non per judicem reposcit. Quare qui rem ullam debitoris, vel pecuniam debitam non ab ipso sibi sponte datam sine vlllo iudice temere possidere, vel accepisse, isque sibi ius in rem dixisse probatus fuerit: jus crediti non habebit. *l. 12. ff. Quod met. caus. gest. erit.* Nec enim privatis hominibus quidquam permittendum, quod publica magistratum autoritate sopiri possit: ne per hoc occasio detur majores in populo tumultus concitandi, ac graves turbas per privatos homines movendi. Itaque recte Cicero sua lege constituit ut iusta imperia sint, eisque singuli ciues obtemperent, non ipsi potestatem exercent. Iusti enim magistratus omnia ratione gubernant idque Paulus *l. 176. de R. J.* confirmat. Decretum Divi Marci ad eum quoque creditorem pertinere qui crediti nomine rem non debitam occupavit contra paucos inficientes recte alii evincunt. Ne alias melioris conditionis occupans rem non debitam quam debitum &

B suum

suum occupans. Et loquitur constitutio generaliter & poenam omnibus indistincte scilicet amissionem juris crediti, decrevit, qui rem ullam debitoris sine ullo iudice temere possident vel accipiunt, generaliter itaque est intelligenda *l. 8. ff. de publ. in rem act.* Et si ejusmodi violentus creditor sub hac lege non contineretur, nulla coerceretur alia lege quod non videtur asserendum. Neque dicendum hac ratione contra naturam poenaliu[m] constitutionu[m] hoc decretum extendi, cum, recte Arum. *Disp. 6. Thes. 8.* comprehensionem non extensionem esse dicat, tum ex verbis, tum ex identitate rationis. Neque adversatur present[i] constitutioni, quod legatarius propria autoritate rem legatam accipiens de re legata restituta possit heredem convenire *l. 1. §. 2. ff. quod. legat.* Quia possessio reru[m] hereditariaru[m] vacare intelligitur, quam diu istæ nec dum sunt apprehensæ *l. 1. §. Scævola ff. si quis test. lib. esse juss. sit.* In *l. 48. ff. d. furt.* is qui rem suam furto ablatam furi abstulit retinet furti actiones, quia non autoritate propria sed iudicio abstulit. Restrictionem tamen & hanc legem tolerare arbitrantur: & cum dicimus nemini licitum rem autoritate propria iudice haut implorato apprehendere, cum hoc semper moderamine accipiendum esse, si non consensu possessoris vel debito-

ris

ris rem meam vel mihi debitam accepissem quod
& *cit. l. 12.* satis indicat, quæ vi surreptam rem præ-
supponit, non vero ob rem sponte datam poenam
constituit. Quod alii etiam reluctante creditore
ex *l. 11. de pign. act.* deducere conantur: *Nec creditor
citra conventionem vel præsidialem iussione debiti
causa res debitoris arbitrio suo auferre potest.* Ergo,
à contrario, si initio ita convenerit, suo arbitrio
creditor fundi possessionem apprehendere poterit
etiamsi debitor postea refragetur, nulla præsidis
iussione expectata. Sed ad illam respondent quod
particula *vel* ponatur pro *Et* secundum Græco-
rum lectionem: *χωρίς συμφώνως καὶ ἀεχίνῃ κελύ-
σεως*: Certe sæpe ita comparatum esse, ut coniuncta
pro disjunctis accipiantur, & disjuncta pro con-
iunctis nullum est dubium per *l. 53. ff. de verb. sign.*
sed utrum hic allegato modo accipiatur clarius
ostendatur est necesse. Alii putant quod possit
conventio accipi pro voluntate debitoris perseve-
rante permittentis creditoris privata autoritate in-
gredi possessionem fundi, uti factum proponitur
l. 30. ff. de pignor. act. Sed nec hæc legis interpreta-
tio videtur proposito casui convenire. Quod de
illo casu ibidem non agatur, an possit creditor pro-
pria autoritate rem occupare: sed an debitor rem

pignoratam soluto debito possit repetere. Non itaque potest connexio fingi; debitor potest obligata pignora per actionem repetere, quia creditor non potest auferre pignora propria auctoritate. Non tamen putandum non prodesse creditori conventionem initio contractus adjectam: quia consequitur creditor ut vi pactionis fundum occupans, debitore non repugnante, excusetur à crimine violentiæ & poena *l. 13. ff. Quod. met. cauff.* Sed hoc inquit *Carpz. p. 4. C. 35. d. ii.* de jure civili ita obtinet, in foro autem saxon. res aliter se habet. Nam invadens per violentiam bona ab alio possessa, de jure Saxonico tenetur ea restituere, dominium vero ac jus debiti salvum habet, & actionem retinet pro recuperandis talibus bonis & debitis. Sed huius legis latiore, quam quoque meretur expositionem, suscepit Clarissimus

DN. HENRICVS GERHARDVS
BVCHIVS

Juris utrius Candidatus optimè meritus. Qui vitæ hujus lumen primum hausit anno superioris seculi octogesimo secundo, die vigesimo nono Decembris & quidem Cassellis, Hassorum Metropoli. Genitorem agnoscit, Nobilissimum atque Consultissimum Virum Iohannem Henricum Buchium, Serenissimi sui Principis, Quæstorem fidelis-

lissimum, Genitricem vero virtutibus sequioris sexus ornatisimam Annam Elisabetham Prudentissimi Viri Johannis Andreae Vielmederi Armamentarii Casselani Inspectoris & Præfecti dum viveret meritissimi filiam. Sponsorem in sacro baptismatis actu egit, die sexto Jan. 1683, Vir consultissimus Gerhardus Vielmederus, Consul illius civitatis spectatissimus, a quo illi nomen Henrici Gerhardi datum. Parens itaque sedulam ejus curam gerens, ut in pietate, probitate & artibus liberalibus probe institueretur, iisdem, post Seaudrinum & Bettenium adhuc dum Pastorem vigilantissimum Ersteniensem, ei de viro doctissimo, Dn. Guilielmo Roscio, nunc pædagogi Hasslo-Casselani collaboratore fidelissimo clarissimoque prospexit, qui, cum per triennium & quod excurrit jugiter & assidue privatim informando, eo annixus est maxime, ut voto Parentis sui satisfaceret. Qui, ut ista sua institutio eo melius cederet, & intentum assequeretur scopum voluit eum inter privatos parietes quidem, attamen coram haud paucis admodum reverendis, doctissimis, nobilissimis etiam & spectatissimis Examinatoribus & auditoribus specimen aliquod profectuum edere, præsentiumque censuræ declamationem ex memoria satis prolixam habitam subicere, quo magis tot tantisque editis speciminibus unanimi examinatorum & auditorum consensu & approbatione dignus reputaretur, cui ad altiora & academica studia pateret aditus &

& promotio. Id quod & sexto Iduum Decembr. an. 1699
pro voto utriusque Parentis sub auspiciis summi Nu-
minis faventis, factum. Post hæc non diu Parens dubius
hæsit, quam eum ad Academiam mitteret, cum ei Mar-
purgum præ aliis ob loci vicinitatem aliaque plura com-
moda maxime placeret. Summo autem omnium rerum
Moderatori & Directori potius placuit, pro voluntate
sua pristinum ejus refricare morbum, ac maximos ei do-
lores per totum fere anni 1700 spatium iterum infligere
ac corpus ejus admodum debilitatum adhuc magis de-
fatigare, quo viso Parens ejus voluntatem ac sententiam
suam plane mutarat potius ad scripturam quam ad stu-
dia post tot tantosque morbos eum habilem duxit, do-
nec viribus paulatim recuperatis, consilio amicorum ac
affiniorum persuasione adductus, & academiam quan-
dam petere benigne concessit, inter multas igitur fami-
geratissima ac inclutissima Salana maxime arrisit, puta-
vitque eum hic adhibita industria & assiduitate sub tan-
torum clarissimorum doctissimorumque Virorum, se-
dula ac fidelissima manu ductione propositum suum
scopum optime acquisiturum. Idcirco ad hanc Musæ-
rum sedem delatus an. 1704 Aprilis, Rectore Magnifi-
co Joh. Jacobo Müllero, U. J. D. meritissimo, Mora-
lium & Politices Prof. Publ. famigeratissimo, studioso-
rum albo nomen dedit, præstita prius per solitum jura-
mentum fide. Post hæc lectionibus tam publicis quam
privatis assidue interesse studuit. Publice audiuit, Ma-
gnifi

gnificum Ioh. Phil. Slevogtium, Consiliarium Saxon.
venerandum iudicii aulici & facultatis nostræ senio-
rem, Juris Canonici fundamenta ad ductum erotema-
tum Desselii inculcans; Prænob. atque Excellentis-
simum Adrianum Beierum, Pand. P. P. Facult. Scab.
& jud. aul. assessor. gravissimum, Harmoniam Struv.
Schnobelianam sedulo interpretantem, meque Instit. J.
Just. docentem. Privatos vero inter parietes statim ab in-
gressu in hanc almam salanam Nob. & Excell. Jo. Christ.
Schröderi Jurium Professoris celeberrimi lectionibus
doctissimis ad Instit. Jur. Just. Juris pru. Struv. Syntag-
mat. J. Civ. & Feudalis, nec minus ad Desselii Erote-
mata J. Can. diligenter interfuit. Simul Nobiliss. atque
Excellentiss. Georg. Albertum Hambergerum Phys. &
Math. Prof. Celeberrimum ad Sturmii tabulas Mathe-
maticas, Cellarii Geographiam differentem audivit, nec
non Collegio ejus Physico-experimentalis curioso inter-
esse potuit. Historiis non minus quam hisce studiis ordi-
nariis quo minus aliquod temporis spatium tribueret,
haud deesse potuit. Quapropter Cellarii Historiam
universalem antiquam & novam ut & Schvvederum
eruditissime exponentem audivit Nobilissimum ac Ex-
cellentissimum Burck. Gotth. Struvium, Historiarum
Professorem longe meritisimum, ejusque Fratrem, No-
bilissimum & Consultissimum Jur. Utr. D. Struvitum
Examen Juris Feudalis Strykianum illustrantem. Præ cæ-
teris magni facit Illustris Christiani Wildvogelii Con-
fili.

2
siliarii Sax. Isen. Intimi & Antecess. famigeratiss. Praxin
Forensem Civilem ad ductum Illustris Strykii illustran-
tis informationem. Constitutiones vero criminales Ca-
roli V. explicantem audivit Nob. D. Hahnemannum.
Ultimo in studiis humanioribus secutusest ductum
fidelissimum Nobil. Consult. Joh. Henrici Ackeri Sere-
nissimi Ducis Saxo-Isenacensis Secretarii meritissimi,
in Analytica, Dialectica, arte disputatoria, Metaphysica
Politica, Epistolographia & Jure Naturæ. Sic itaque qua-
driennio fere in hac Salana utiliter transacto, domum
reditumque in patriam meditans testimonium vitæ &
studiorum publicum adferret, consultum esse duxit in-
clutam adire Facultatem Juridicam, nomenque suum in-
ter Jurium Candidatos profiteri. Ubi admissus ad exami-
na utriusque Juris textus resolvendos erudite exposuit
atque ad interrogationes adeo prompte & exactè re-
spondit ut communi suffragio dignissimus judicatus,
qui ad specimina publica admitteretur Crastino
itaque die loco & horis consuetis *l. 13. ff. Quod met. caus.*
interpretationem recitabit. Cui Magnificus Prore-
ctor, Academiæ Patres Venerandi, omnium Faculta-
tum Doctores nobilissimi, bonarum artium Studiosi
lectissimi, optimi, omnesque boni & æqui artis amantes
propitias prabeant aures, obnixè contendo. P.P.
Jen. IV Non. Mart. MDCCVIII.

(L.S.)

155153

ULB Halle

005 380 359

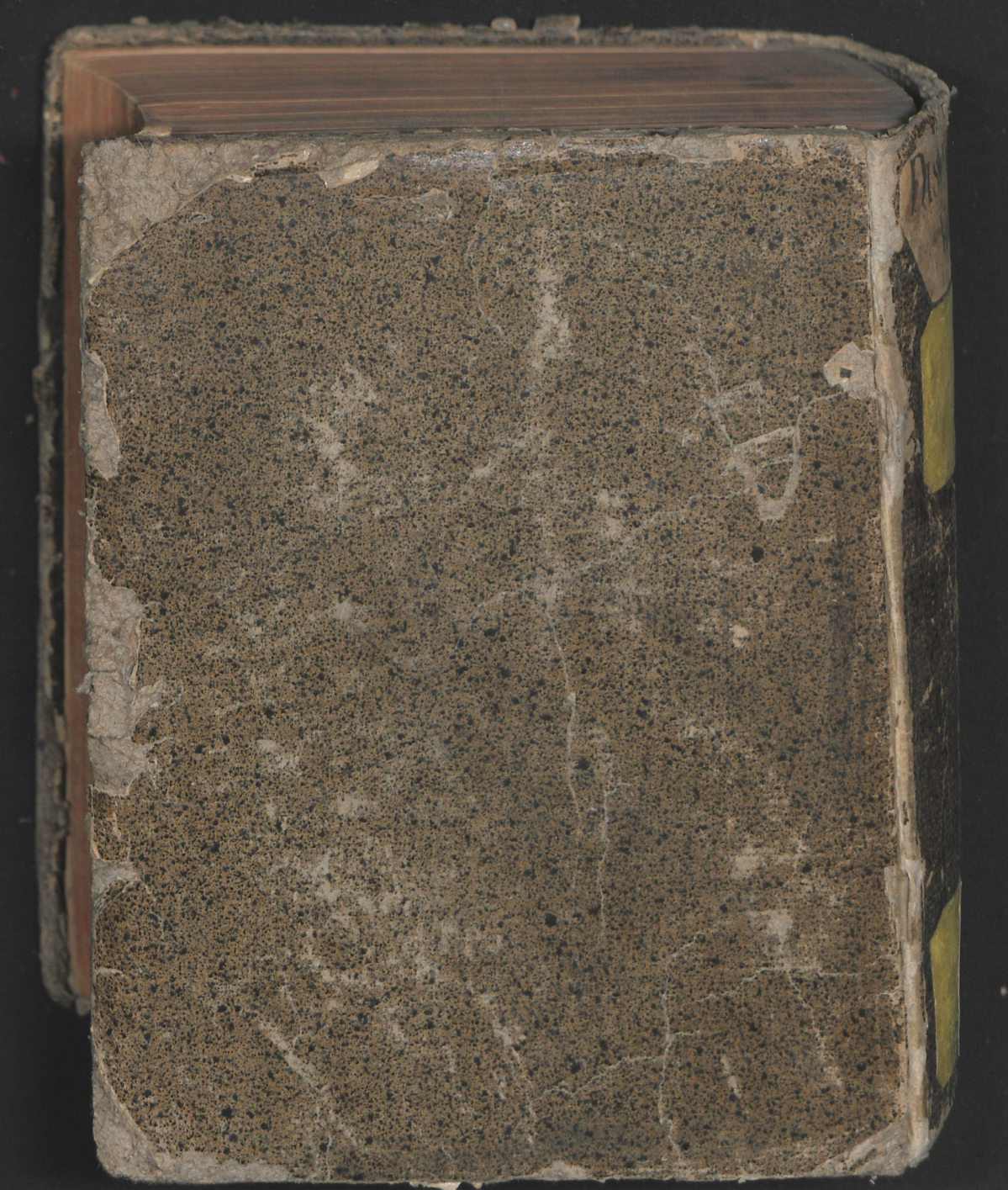

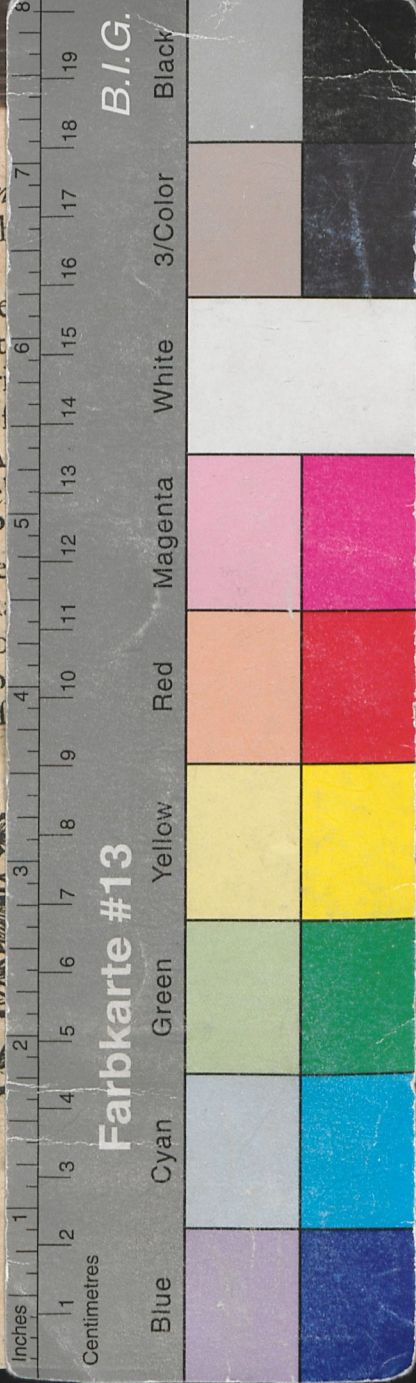
3

R

VD 17

IOHANNIS BERNHARDI

Briefen /

ICTI CONSIL. SAX. AVL. ET CONS.
ANTECESS. ET FACULT. IURIDICÆ AS-
SESSORIS H. T. DECANI

INVITATIO
AD LECTIONEM CURSORIAM

A
CLARISSIMO

IVR. VTR. CANDIDATO
HENR. GERH. BVCHIO

III NON. MART.
INSTITVENDAM

IENAE,
LITERIS WERTHERIANIS.